

ben a jelen rendelet kihirdetése előtt esetleg már szerzett jogokat ez a fentartás nem érinti.

Magyar-német utasforgalom (a MNB. 283. számú körlevele). A MNB Németországba utazó oly személyek részére, akik Magyarországon állandó lakhellyel bírnak, utazási költségeik fedezésére a megbízott pénzintézetek útján további intézkedésig ezután is hivatalos áruárfolyamon, felár hozzászámítása nélkül fog német birodalmi márkát rendelkezésre bocsátani.

Magyar-olasz utasforgalom (a MNB 285. számú körlevele). 1937. évi október hó 20-tól kezdve úgy magyar, mint külföldi állampolgároktól olasz lira bankjegyet és ezüst érmét csak a mindenkor fennálló olasz rendelkezések értelmében Olaszországból kivitelre engedélyezett összeg (300 lira bankjegy és 50 lira ezüst érme) erejéig vásárolhatnak, mégpedig csakis akkor, ha az eladó útlevelével igazolja, hogy a felajánlást megelőzően a közelmúltban Olaszországban tartózkodott. A vásárlás tényét, valamint a vásárolt líraösszeget az eladó útlevelébe be kell jegyezni és ezektől az utasoktól — Olaszországba történt újabb utazás igazolása nélkül — további lira bankjegyet, illetve érmét vásárolni nem szabad. P—ő.

Az új német BGB.

Németországban a polgári törvénykönyv megújításának előkészületei folynak. Az 1896. évi augusztus hó 18-án keletkezett polgári törvénykönyvet a német népközösség elavultnak érzi. Nem az idők múlása, hanem a megváltozott életfelfogás és a német nép életcéljai követelik az új törvényalkotást, mondja Schlegelberger a heidelbergi egyetemen 1937. január 25-én tartott előadásában.

Miért szükséges a BGB újjáalakítása, erre a következően felel az előadó: A magánjog és a közjog régi meghatározása ma már nem megfelelő. A szociális szemlélet fejlődésében a két jogterület határai mindinkább elmosódnak. A német birodalom továbbra is a *sum cuique elvét* vallja, azonban az egyesek joga felett áll a népközösségnek az általános jóléthez és kulturális javai gondozásához való joga. Elismeri, hogy a törvény tartalma az élet és jogi felfogás hatása alatt rendszerint észrevétlenül változik és veszélyes dolog valamely fiatal jogfelfogás korai szabályozása, azonban óvakodni kell attól, hogy a nép életcéljai és a kötelező jogtételek között keletkező szakadék hosszabb ideig fennálljon. Mert az értelmes bíró változatlan jogszabályok mellett is jó ítéletet hoz, de az nem engedhető meg, hogy a nép kétségben legyen a felől, hogy mely parancsnak engedelmeskedjék és peres útra terelődjék azért, mert a törvényalkotó szerv késedelmes.

A BGB individuális beállítottsága már bizonyos csorbát szenvedett. Így pl. a tulajdon korlátai, különösen a hiteljog keretében, mint pl. az uszóráról, a kötbér leszállításáról, a bérlet védelméről és az alkalmazott védelméről szóló jogszabályok szociális óvó rendszabályok által

Mindez azonban nem elegendő: A III. birodalom feladata, hogy alapvető változást foganatosítson ezen a téren és a BGB azt az alapelvét, hogy „szabadon a közösségtől”, — „szabadon a közösségben” elvvel cserélje fel.

A közösségi gondolat feleledésével szoros összefüggésben van a javak új értékelése. Hogyan érezzen a német nép közösséget az olyan törvénnyel, mely a vagyon jogi szabályozását és biztosítását tartja elsősorban szükségesnek és csak másodsorban tárgyalja a házasságot és a családot, a tilos cselekmények jogában a szabadságot a tulajdonnal állítja egy szintbe és szókincse a „becsület” kifejezést nem tartalmazza.

A BGB e sajátosságai a jogrendszer újrendezését követelik.

Schlegelberger szerint ezt a célt a BGB átszövegezésével nem lehet megoldani. A BGB a konstrukciók és abstrakciók törvénykönyve. Mesterséges technikával és rendszerezéssel iparkodik az élet gazdag megnyilvánulásait formulákba és sablonokba fojtani. Az élettől elvonatkoztatott fogalmakkal dolgozik. Igaz, hogy nem képzelhető el jog a tulajdon, szerződés, rokonság stb. fogalmak nélkül. E fogalmakat azonban magából az életből kell meríteni, különben előállhat az a veszély, hogy az életmegnyilvánulásokat olyan fogalmakba erőszakolják, melyekbe az egész népi elgondolás szerint nem illeszthetők és a nép számára idegenekké válnak. Így pl. „az ingatlan tulajdonával kapcsolatos jogok” az „ingatlan alkatrészei”. Hogyan képzelhető el, hogy egy dologi elővásárlási jog egy darab szántófölddel egy megítélés alá essék. Egész különös, mikor a sémák és formulák e világában egy malommal, egy kovácsműhellyel, gyárral, vagy földbirtokkal találkozunk, vagy gépeket és trágyát hallunk említeni (BGB 98. §.). A jelzálogjog és örökjog fontos szabályai olyan homályosak és mesterkéltek, hogy még a beavatott részére is csak valamely szerencsés órájában válnak érthetővé.

Ennek dacára még lehetséges lenne a BGB-t mint pandekta tankönyvet népszerű német törvénnyé alakítani, ha nem volna még egy hiánya, mégpedig az, hogy félreismeri azokat a sikokat, amelyekben a jogélet halad. A BGB szerint tulajdon egyenlő tulajdonnal, bérlet egyenlő bérlettel, szerződés egyenlő szerződéssel. A tulajdonos jogi helyzete ugyanaz, akár egy láda szivar, akár egy földdarab tulajdonosa. „Amennyiben a törvénnyel vagy harmadik személyek jogával nem áll ellentétben, a dolog-

gal tetszése szerint rendelkezhetik és másokat minden beavatkozástól elzárhat". A földdarab dolog. Ezzel a jogász részére az ügy elintézését nyert, tekintet nélkül arra, hogy az a földdarab közforgalomban lévő közönséges telek, vagy a hazai föld megszentelt darabja. A német nép más nézeten van. A földbirtokot magasabb síkban látja, mint a láda szivart, részére a földbirtok a hazai föld egy darabja, melynek megosztásában az egész népközösség részes és nem tűri, hogy a földbirtokot egy jogi formula segítségével úgy kezeljék, mint árut.

A bérletre vonatkozó szabályok egyformán alkalmazandók minden bérletre. Mindegy, hogy gépkocsi, táncterem, munkahely, lakás vagy lakás bérletéről van szó. Az egészséges érzék ennek ellenére megérzi, hogy egy lakás bérlete jogilag is más, mint egy gépkocsi bérlete vasárnapi kirándulás céljaira.

A házassági vagyoni jog körébe tartozó szerződés érvényesége különös formához van kötve ugyan, de a BGB szerint ugyanolyan szerződés mint minden más szerződés, mely valamely ház tatarozását, zsiradék vagy zöldségfélék szállítását tárgyalja.

A technika túlbecsülése és a fogalmak kultusza folytán a BGB alkotói az életet lebecsülték. Azoknak, kik a német nép jogi életéért ma felelősséggel tartoznak, más választásuk nincs, mint a BGB-nek, a múlt idők művének újjáalkotása.

Kérdés, hogy ez az újjáalkotás milyen legyen. Lehet-e a régihez hasonlatos új BGB? Az előadó a porosz Landrechtre utal, mely a magánjognak nem a BGB értelmében vett kodifikációja, hanem mint törvénygyűjtemény, a jog összes területeit magában foglalja. Az ilyen gyűjteményes műben a legkülönbözőbb életviszonyok rendszerezése sokkal veszélytelenebb mint egy törvénykönyvben, mely összes szabályait egy közös legfelsőbb gyűjtőfogalom alá rendeli, nevezzük azt polgári jognak vagy magánjognak. Ez pedig alkalmas arra, hogy tévútra vezessen abban az értelemben, mintha pl. a házassági és gyámsági jogtörvény polgári jog lenne és e különös jogot a polgári jog síkjába kényszeríti. Már pedig régi tapasztalat, hogy az ilyen egy-szintrehozással, nem az alsóbbrendű dolgok jutnak a magasabb síkba, hanem a magasabbrendűek szintje száll alá, úgy hogy olyan életviszonyok és olyan életjavak, melyek helyes értékeléséből függhet a nép sorsa, e jogi beállítottság révén elbagatelizálódnak.

A jog újjáalakítása és népi közvetlenségbe való beállítása csak úgy lehetséges, ha az életszint különbségei külsőleg is észrevehetőkké válnak. Ehhez képest a szociális munkajogon kívül, mely már a BGB-től elszakadt, és önállóan fejlődik, a jogszabályok három csoportját kell megkülönböztetni: személyi jogot, közösségi jogot és ingatlanjogot.

A személyi jog tartalmazná a jog-, cselekvő-, vétőképesség, a gondnokság alá helyezés és holtánnyilváníthatás, az akaratnyilvánítás szabályait, a személyiségi jogot, de nem a BGB módján, csupán a névhez való jogot, hanem a becsület és szabadság védelmét, a becsületvesztés jelentőségét a jogok gyakorlása szempontjából és a szellemi alkotás jogát.⁶ Ide tartozik a házassági törvény, a családjog és örökjog.

A közösségek jogában vezérgondolat a hűség. Ide tartoznak az egyesületek és testületek joga, e mellett figyelembe veendő a rendekbe és gazdasági csoportokba való tagozódás.

Az ingatlanokat el kell választani az ú. n. ingók jogától. Ez tárgyzná az ingatlan tulajdon szerzését, az elővásárlási, újravásárlási, visszavásárlási jogot, a szomszédi és haszonélvezeti jogot, valamint a jelzálogjogot. Itt lenne a helye a lakás-, műhely- és földhaszonbérleti jogoknak is.

E három csoport elkülönítése után fennmaradnak a BGB-ben foglalt egyéb jogszabályok, melyek a mindennapi élet viszonak szabályait tárgyalják.

Ez a Schlegelberger által előterjesztett programm lényege.

Ha igaz az, — és igaz, — hogy a jog célja a lehető legtöbb ember lehető legnagyobb boldogsága, úgy ezt nemcsak akként lehet elérni, hogy minél kisebb homogén embercsoportok életviszonyait rendezik, hanem akként is, hogy magát a jogot a szabályok minél élesebb elkülönítése és sokrétűsítése által tesszük alkalmassá arra, hogy minél többen húzódhassanak meg árnyékában. Schlegelberger elgondolása már azért is nagyjelentőségű, mert szakítást jelent a római jog merevségével, melyet a német jogalkotás mindezideig nem volt képes étellel megtölteni. A német nemzet kitűnő jogászokkal rendelkezik, kik szinte rázkódtatásmentesen váltottak át az új vízekre. A vállalt munka azonban oly nagy méretű és a mellett olyan finom művű munkakészséget és szokatan tényezők figyelembe vételét feltételezi, hogy a jövő esztendőök legérdekesebb jogászai élménye e munka figyelése és elemzése lesz.

P. T.

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései.

A férj joggal követelheti, hogy a munkaadóval szemben gyanut keltő módon viselkedő felesége az ez által nyújtott lakásból elköltözzék; a férj korábbi beleegyezésére való tekintet nélkül követelheti ezt az elköltözést és annak sincs jelentősége, adott-e a feleség magatartása szóbeszédre okot vagy sem (P. III. 813/1937.).